

בעין חינוכית

בעין חינוכית מספר 75, כ"ב באייר תש"ע

ירושלים הבנויה – בדמיונו

הרב ראובן ספולטר, מרצה ליהדות ואחראי גיוס סטודנטיות

כלומר יש כאן דו-שיח בין שתי קבוצות: אנשי ירושלים שולחים את המבקרים לדרכם וקוראים להם לשאול ולדרוש את "שלום" ירושלים, והמבקרים הנפרדים עונים בברכות עבור העיר ותושביה.

מה הסיבה שלפתע מדברים על שלומה של העיר? למה העיר המופלאה ומלאת ההוד זקוקה עכשיו לבקשות ולתפילות? אילו אירועים התרחשו בין הגעתם של העולים לעיר הקודש ובין פרידתם?

נדמה כי יש הבדל משמעותי מאוד בין ההגעה אל העיר בעיניים גדולות, בהרגשת חרדה ופלא על אודות קדושתה וייחודה של העיר, לעומת היציאה ממנה. מה קרה בין ובין? מה גרם לשינוי זה? מה קרה לתחושת הנוראות שאתו הגיעו לירושלים?

השינוי נובע מההבדל הטבעי בין הציפיות הדמיוניות הנובעות מהתיאור הרוחני המופשט של ירושלים ובין המציאות האמתית הנוכחית. העולה לרגל מגיע לעיר הקודש עם ציפיות של קדושה וחרדה, ולמרות הנסים הגלויים המתועדים – העיר צפופה ועמוסה. העולה מוצא את עצמו מול אנשי מסחר היודעים שיש לו מעות מעשר שני שחייבים להוציא עבור צורכי מאכל, וייתכן שהמחירים מתואמים למציאות הזאת. הוא מגיע לעיר שמתמודדת לא רק עם קדושה ועם הבאת קרבנות, אלא שמתנהלת על פי כלכלה תיירותית המכלכלת את תושבי העיר הקבועים למשך השנה. פתאום, מול מציאות מאכזבת ומתסכלת שכזו, המבקר מתחיל לתהות: איפה "אותה ירושלים" שעליה חלמת? היכן השמחה שחשתי "באומרים לי בית ה' נלך"? על כן, יציאתו מהעיר שונה בהרבה מהגעתו. העולה יוצא מאוכזב מגודל הפער בין ציפיותיו ובין המציאות שאותה פגש בפועל.

זו הסיבה שאנשי העיר מבקשים ממנו: "שאלו שלום ירושלים". נכון שזה לא מה שציפית, אבל האם ציפיותך היו מציאותיות? הרי אנו נאלצים להתמודד עם בואם של

חבר טוב שלי גר בחו"ל ובנו לומד בישיבה בירושלים. החבר, שהוא בעל תשובה, הגיע לראשונה בחייו לארץ כדי לפגוש את בנו ובילה אתו שבוע בירושלים, שאותה מעולם לא ראה לפני כן.

כששאלתי אותו איך הייתה החוויה, להפתעתי הוא הביע אכזבה. "זה לא בדיוק מה שציפיתי", אמר לי בכאב. "מתיאורים ששמעתי לפני הביקור ציפיתי למשהו שונה, עתיק, אולי קדוש יותר. אבל המציאות מזכירה לי אזור קניות בניו יורק הרבה יותר ממה שדמיינתי את ירושלים עיר הקודש...".

תשובה לתהיותיו, שהן לעתים גם תהיותינו, ניתן אולי לקבל על ידי עיון מעמיק בפרק קכב בתהילים (שְׁמַחְתִּי בְּאֲמָרִים לִי בֵּית ה' גִּלְדָּה. עֲמִדוֹת הָיָו רְגִלֵינוּ בְּשַׁעְרֵיךָ יְרוּשָׁלַם. יְרוּשָׁלַם הַבְּנוּיָה כְּעִיר שְׁחֻבְרָה לָהּ יְחֻדוּ). הפרק פותח בתחושות מרוממות של זה המגיע מבחוץ כדי לבקר בעיר: "עומדות היו רגלינו בשעריך ירושלים". המבקר זוכה להגיע למקום שהוא לא סתם "עיר", אלא עיר מיוחדת "שחוברה לה יחדו". אך מה בדיוק ירושלים מחברת?

זאת ועוד, אחרי התיאור הפלאי של "עיר שחוברה" – משהו פתאום משתנה. לפתע מבקשים לדרוש בשלום העיר: "שאלו שלום ירושלים – ישליו אהביך"; פתאום איננו שומעים את קולו של המבקר בירושלים, אלא של מישהו אחר. מי שואל? מי מבקש ומה הוא רוצה? עמוס חכם מסביר: "אלו הם דברי הפרידה שאנשי ירושלים אומרים לעולי הרגלים כשהם יוצאים לשוב לביתם: 'בכל מקום שתהיו, בקשו בתפילתכם כי שלום יהיה לירושלים' " (פירוש דעת מקרא).

לבקשה זו עונים ומבטיחים עולי הרגל היוצאים חזרה לביתם: "יהי שלום בחילך שלוה בארמנותיך. למען אחי ורעי אדברה נא שלום בך. למען בית ה' אלהינו אבקשה טוב לך".

בקרב [...] וכסא דוד מהרה לתוכה תכין", אולם ברגע שהחלום הרחוק והבלתי אפשרי התחיל להתרחש בפועל, מרגישים לפעמים את תחושות האכזבה של חברי בעל התשובה, המופיעות במסתרים אצל עולי הרגל הנזכרים במזמורנו.

לא בכדי מסיים הפרק בברכה: "יהי שלום בחילך". למרות האכזבה הנורמלית (ואפילו הצפויה), חייבים להתפלל שזוכה לראות את הגשמת החלום במלואה. בעלי אמונה לא נרתעים מקשיים אלא מתמודדים אִתָּם. הם פועלים כדי שזוכה בעזרת ה' לצמצם את הפער בין הדמיון למציאות. יחדיו נתפלל ונעשה כדי שזוכה להצהיר בקול רם: "בית ה' נלך! ירושלים הבנויה כעיר שחברה לה יחדיו". יום ירושלים שמח!

מיליוני נפשות ביום אחד לביקור של שבוע שלם. היינו צריכים לטפל בצרכיהם הגשמיים, ולא רק הרוחניים, של התיירים עולי הרגל, כגון אספקת אוכל, מקום ללון ואף פינוי הזבל וניקיון הרחוב. על כולנו להבין כי דרך התופעות הפיזיות הפשוטות מתגלה הקדושה בעולם. איננו רוצים להישאר רק עם חלום מופשט. רוצים אנו לתרגמו למציאות ממשית, וממילא פוגשים אנו קשיים שהם חלק מהדרך למימוש החזון. זו הכוונה בביטוי "עיר שחברה לה יחדיו": ירושלים מחברת בין העולם הגשמי הממשי לעולם הרוחני; היא מחברת בין שמים וארץ. מצד אחד ירושלים משמשת מקור רוחני וקדושה של עם ישראל, מושב של "עדות לישראל" – מציאות של הקב"ה בתוך העם, אך מצד שני היא מקום של בתי המשפט והממשלה "כי שמה ישבו כסאות למשפט".

מכאן לימינו: האם אין לנו אכזבה דומה לפעמים לא רק מירושלים של היום אלא גם ממדינתנו החדשה והצעירה יחסית? אלפיים שנה חלמנו עליה, ציפינו לה, חיכינו לשיבת ציון בשפה של שלמות: "מתי תמלך בציון? ובנה אותה

שָׁלוֹם יְרוּשָׁלַם יִשְׁלִי אֶהְבֵּד

הרהורים חינוכיים

באירועים רבים אנו רגילים לעשות "טקס". כך למשל ביום השואה או ביום הזיכרון. באחרים רגילים לבצע סעודת הודיה או טיול, כמו לפעמים ביום ירושלים. דבריו של הרב ראובן מזכירים לנו לשאול שאלת מהות אחרת: מה **מטרת** הפעילות החינוכית שלנו סביב יום ירושלים? אילו נושאים חינוכיים או רוחניים היינו רוצים לבחון סביב ירושלים ומהותה? באילו מסרים רוחניים היינו רוצים להעמיק לקראת היום? למותר לציין כי ראוי לשאול שאלת מהות זו לקראת כל פעילות או 'טקס'...

מסיבי לדפים

1. ניתן לעשות מנוי אישי (ללא עלות) על דפי "בעין חינוכית". נא לפנות לשרון: sharonz@orot.ac.il.
2. מי שמוכנה לשתף את כלל הבנות במחשבות בתחומי חינוך וחיים המתאימות לרוח של "בעין חינוכית", מוזמנת לשלוח אלי: yvg8@zahav.net.il.
3. מומלץ לשמור על דפי "בעין חינוכית" לשימוש עתידי.
4. נשמח אם תפיצו את הדברים הלאה, למשפחה ולחברים מחוץ למכללה.